

ЕКОЛОГІЯ

УДК 502.2(477.41-751.3)

DOI <https://doi.org/10.32782/naturaljournal.10.2024.19>

ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД КИЇВЩИНИ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ

Ю. О. Бондар¹, О. А. Марченко², І. А. Діденко³, С. О. Пустова⁴

Стаття присвячена аналізу структури та функціонування природно-заповідного фонду Київщини, його значенню для забезпечення екологічної стабільності регіону та внеску в національну екологічну мережу. У дослідженні висвітлюються ключові категорії територій та об'єктів природно-заповідного фонду, такі як національні природні парки, біосферні та природні заповідники, заказники, пам'ятки природи, ботанічні сади та інші форми природоохоронних зон. Природно-заповідний фонд Київської області є невід'ємною частиною Національної системи екологічної мережі України, що відіграє важливу роль у збереженні біорізноманіття та екосистемних послуг. Ключовою темою є інтеграція природоохоронних об'єктів Київщини у ширший контекст екологічної мережі України, а також їхнє функціонування як важливих екологічних осередків, що забезпечують зв'язок між різними екосистемами, зокрема лісовими, водними та степовими. Підкреслюється роль природоохоронних територій у збереженні рідкісних видів флори і фауни, а також їхній потенціал для підтримки міграції видів через екологічні коридори.

У статті також обговорюються виклики, з якими стикається природно-заповідний фонд Київської області, включаючи антропогенний тиск, урбанізацію та зміни клімату. Пропонуються шляхи покращення управління цими територіями через удосконалення законодавчих механізмів, моніторингу та залучення громадськості. Автори підкреслюють значущість природно-заповід-

¹ кандидат біологічних наук, доцент,
завідувач кафедри екології та ландшафтного дизайну
(Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет», м. Київ)
e-mail: juliya.bondar@e-u.edu.ua
ORCID: 0009-0002-8568-6541

² кандидат біологічних наук,
доцент кафедри екології та ландшафтного дизайну
(Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет», м. Київ)
e-mail: olha.marchenko@e-u.edu.ua
ORCID: 0000-0002-2419-4191

³ кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри екології та ландшафтного дизайну
(Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет», м. Київ)
e-mail: ihor.didenko@e-u.edu.ua
ORCID: 0000-0002-8070-3501

⁴ аспірант кафедри педагогіки
(Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет», м. Київ)
e-mail: svitlana.pustova@e-u.edu.ua
ORCID: 0000-0002-3768-2397

ного фонду та його внеску у забезпечення сталого розвитку регіону. Природно-заповідний фонд Київщини виконує стратегічну функцію не лише на рівні регіону, але й у загальнодержавному контексті, виступаючи однією з ключових складових національної екологічної мережі, що сприяє підтримці екологічної рівноваги та біологічного різноманіття України.

Ключові слова: екомережа, природно-заповідний фонд, біорізноманіття, Київщина.

THE NATURE RESERVE FUND OF THE KYIV REGION AS A COMPONENT OF THE NATIONAL ECOLOGICAL NETWORK SYSTEM

Yu. O. Bondar, O. A. Marchenko, I. A. Didenko, S. O. Pustova

The article is dedicated to analyzing the structure and functioning of the Kyiv Region's nature reserve fund, its importance for ensuring the region's ecological stability, and its contribution to the national ecological network. The study highlights the key categories of areas and objects within the nature reserve fund, such as national natural parks, biosphere and nature reserves, wildlife sanctuaries, natural landmarks, botanical gardens, and other forms of conservation areas. The nature reserve fund of Kyiv Region is an integral part of Ukraine's National Ecological Network, playing a significant role in preserving biodiversity and ecosystem services. A key topic of the research is the integration of Kyiv's conservation areas into the broader context of Ukraine's ecological network, as well as their role as vital ecological hubs that ensure the connection between various ecosystems, including forest, aquatic, and steppe systems. The role of these protected areas in preserving rare species of flora and fauna, as well as their potential to support species migration through ecological corridors, is emphasized.

The article also discusses the challenges faced by the Kyiv Region's nature reserve fund, including anthropogenic pressure, urbanization, and climate change. It proposes ways to improve the management of these areas by enhancing legal frameworks, monitoring systems, and public engagement. The authors underscore the importance of the nature reserve fund and its contribution to sustainable regional development. The Kyiv Region's nature reserve fund plays a strategic role not only at the regional level but also in the national context, acting as a key component of the national ecological network that supports ecological balance and biodiversity conservation across Ukraine.

Key words: ecological network, nature reserve fund, biodiversity, Kyiv region.

Вступ

Один із основних викликів сьогодення полягає в стрімкому скороченні біорізноманіття та різноманітності ландшафтів. Ця проблема набуває особливої гостроти в Європі через високу щільність населення та активну індустріалізацію. Для вирішення цієї проблеми була розроблена сучасна концепція захисту біорізноманіття та ландшафтного різноманіття в межах Європи, що отримала назву Пан'європейська екологічна мережа. Україна, будучи частиною європейської спільноти, приєдналася до цієї ініціативи, започаткувавши формування власної національної екологічної мережі (Теслович і Кричевська, 2021).

Екологічна мережа Київської області становить важливий елемент української екологічної системи, забезпечуючи збереження біорізноманіття регіону. Ця мережа створює сприятливі умови для існування та розвитку багатьох видів флори та фауни. Формування екологічних коридорів і захист природних екосистем сприяють не лише збереженню, але й відновленню природних ресурсів, що є основою для сталого розвитку цього регіону (Горошкова та ін., 2019).

Актуальність даної теми дослідження визначається значенням, що має екологічна мережа для збереження ландшафтного та біологічного різноманіття Київщини, забезпечення збалансованого природокористування, збереження природного біорізноманіття, особливо в сучасних умовах на тлі загострення екологічної, економічної і військово-політичної ситуації в Україні.

Метою даної роботи є визначення сучасного стану, значення та перспектив розвитку екологічної мережі Київської області як складової національної екологічної системи, а також її роль у збереженні ландшафтного та біологічного різноманіття регіону.

Завдання дослідження були наступними: проаналізувати сучасний стан екологічної мережі Київської області та її ключові компоненти; визначити роль екологічної мережі у збереженні біологічного та ландшафтного різноманіття регіону; дослідити основні проблеми, що перешкоджають ефективному функціонуванню екологічної мережі; оцінити ефективність реалізації екологічних ініціатив та програм, спрямованих на вирішення зазначених проблем.

Матеріал та методи

Збереження біологічного та ландшафтного різноманіття Київської області є важливим завданням для підтримки екологічної стійкості та сталого розвитку регіону. Київщина славиться своєю природною різноманітністю, яка охоплює різні типи ландшафтів, від лісів і луків до водно-болотних угідь, що сприяє існуванню багатой флори і фауни.

Основним методом захисту біологічного різноманіття є створення та розвиток природоохоронних територій, які забезпечують збереження рідкісних видів і їхніх природних середовищ. На території області існують численні заповідники та заказники, які відіграють ключову роль у збереженні унікальних екосистем. Особливо важливими є заплавні ліси та вологі угруповання, які слугують оселищем для багатьох видів птахів та інших тварин, забезпечуючи їм необхідні умови для гніздування та життя. Такі заходи сприяють не лише збереженню біорізноманіття, але й підвищенню екологічної стійкості регіону в умовах глобальних змін клімату.

У ході роботи було використано різноманітні методи дослідження. Аналізуючи літературу та документи, було розглянуто нормативно-правові акти, міжнародні угоди, наукові праці та статистичні дані, пов'язані із природно-заповідним фондом. Метод порівняння дав змогу оцінити та порівняти стан природно-заповідного фонду Київщини з іншими регіонами України, європейськими аналогами, щоб виявити унікальні особливості та проблеми. Екологічний моніторинг сприяв оцінці сучасного стану біорізноманіття, ландшафтів і природних екосистем у межах природно-заповідного фонду. Метод прогнозування дозволив оцінити перспективи розвитку природно-заповідного фонду Київщини та можливості вдосконалення його функціонування в контексті інтеграції до європейської екологічної мережі. Логіко-системний метод використовувався під час заключного етапу, для формулювання логічно обґрунтованих висновків згідно покладених завдань, аналізу даних та послідовного викладення матеріалу дослідження (Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», 2019).

Результати та обговорення

Згідно із Законом України «Про екологічну мережу», до основних структурних

елементів екологічної мережі включаються наступні категорії територій:

- Природно-заповідний фонд: об'єкти, що охороняються державою для збереження унікальних природних комплексів і видів.

- Землі водного фонду: включають водні об'єкти, водно-болотні угіддя та водоохоронні зони, які забезпечують підтримку водних ресурсів та їх екосистем.

- Землі лісового фонду: ліси, що є важливими для збереження біорізноманіття, регулювання клімату та захисту ґрунтів.

- Полезахисні лісові смуги та інші захисні насадження, що зменшують ерозію ґрунтів і створюють сприятливі умови для сільськогосподарського виробництва.

- Землі оздоровчого і рекреаційного призначення: території, що використовуються для відпочинку, рекреації та лікування.

- Місця проживання рідкісних видів: це території, на яких постійно мешкають або зростають види тварин і рослин, занесені до Червоної книги України та міжнародних природоохоронних списків (Про екологічну ..., 2004).

Київська область розташована в басейні середньої течії Дніпра, більшою частиною на Правобережжі. Дана територія відзначається високими показниками наукової цінності щодо біорізноманіття. У межах цієї території виникає актуальна проблема збереження біорізноманіття на різних рівнях, таких як індивідуальний, популяційний, ценотичний та ландшафтний (Екологічний ..., 2022).

Для вирішення цих проблем вживаються заходи, включаючи складання червоних списків, ініціювання оптимізації місцевих (на рівні адміністративних районів) природно-заповідних мереж, а також розроблення проекту регіональної екомережі, що вписується в загальний контекст національного проєктування екомережі (Регіональна ..., 2017).

Розширення територій природно-заповідного фонду Київської області залишається одним із пріоритетних напрямків роботи Департаменту екології та природних ресурсів Київської обласної державної адміністрації. Важливо зазначити, що департамент постійно проводить активні заходи зі створення нових природоохоронних територій та об'єктів, що дозволяє зберігати унікальні природні комплекси регіону. Це сприяє не лише захисту екосистем Київщини, але й підвищенню загального

рівня природоохоронних земель у регіоні та Україні в цілому. Збільшення площ природно-заповідних територій є стратегічно важливим для збереження біорізноманіття, оскільки дозволяє забезпечити охорону рідкісних видів рослин і тварин, а також створює сприятливі умови для розвитку екологічних коридорів (Ващишин, 2020).

Додатково, розроблення проекту регіональної екомережі відображає стратегічний підхід щодо управління природними ресурсами. Даний проект вписується до загального контексту національного проектування екомережі, що свідчить про забезпечення системності та координації зусиль на рівні всієї країни для збереження природного середовища.

Природно-заповідний фонд Київщини (за межами Зони відчуження) є критично малим та вкрай незбалансованим відносно розподілу територій, які охороняються за типами зональних біотопів, що представлені в області. Приблизно половина території області знаходиться в межах зони Полісся, а друга половина – у Лісостеповій зоні, область розсічена вздовж потужною водною артерією – Дніпром, з двома великими водосховищами – Київським та Канівським, але, незважаючи на значну частку нелісових територій області, переважна частина територій ПЗФ представлена саме лісами. Представленість степових біотопів у складі наявних територій ПЗФ є замалою, з понад двохсот об'єктів ПЗФ вони представлені лише у складі 20 об'єктів (у т.ч. 6 мають дуже малу площу), а 5 з них створені ще у 2010 році. Тож ландшафтний склад ПЗФ не репрезентує ані збереженість цих ландшафтів у складі природних зон та області в цілому, ані характерні для природної зони ландшафти, які є показником еклектичності вибору земель з метою заповідання та відсутності генеральної стратегії розбудови ПЗФ.

Природно-заповідний фонд Київської області представлений вісьмома категоріями, до яких належать: біосферний заповідник, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, парки-пам'ятки, заповідні урочища, дендрологічні парки та парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва. Серед найбільш вагомих об'єктів варто виокремити біосферний заповідник «Чорнобильський радіаційно-екологічний», який є однією з найвищих категорій за значенням та статусом охорони. Крім нього, до цієї ж категорії входять два національні природні парки – «Залісся»

та «Білоозерський», які також відіграють ключову роль у збереженні унікальних екосистем регіону (Екологічний ..., 2022).

Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник – це єдиний на сьогодні заповідник з природоохоронною територією у світі, що розташована в радіаційно забрудненому районі. Заповідник займає дві третини від усієї площі зони відчуження. Утворений ще у 2016 році для збереження флори та фауни зони Полісся, реабілітації забруднених радіонуклідами територій, стабілізації гідрологічного режиму, а також проведення наукових досліджень у галузі охорони природи й екології. Через 30 років після аварії на ЧАЕС природа регіону повністю відновила свій потенціал. Відсутність людини або будь-якої господарської діяльності сприяла відновленню популяцій рідкісних тварин, утворенню нових лісів. Зараз тут можна зустріти велика кількість червонокнижних видів: флори – 61, фауни – 66. З тварин постійними мешканцями є вовк, рись, лось, зубр, кінь Пржевальського, а останнім часом можна зустріти й бурого ведмедя (Чорнобильський ..., 2019).

У екомережі зони Полісся (та її Київської частини) НПП «Залісся» входить до складу Дніпровсько-Деснянської ключової території загальнодержавного значення. Така ключова територія репрезентує заплавні комплекси Подесіння та екосистеми Українського Полісся (Коломійчук і Шиндер, 2024).

Ця ключова територія розташована на лівобережжі Київського водосховища в північній частині Київщини і включає прибережні комплекси лівого берега Київського водосховища, межиріччя Дніпра та Десни, заплаву річки Десна, а також притерасні ліси регіону Подесіння. Вона частково входить до складу Дніпровського екологічного коридору, що має європейське значення, а також до Деснянського екологічного коридору, який є важливим на міжрегіональному та міждержавному рівнях. На північ від цієї ключової території розташований регіональний ландшафтний парк «Міжріччинський» (запроєктований національний природний парк «Дніпровсько-Деснянський»), що є стратегічною територією екологічної мережі Чернігівської області. Саме в межах Дніпровсько-Деснянської ключової зони відбувається поділ Дніпровського та Деснянського екологічних коридорів на два окремі маршрути, що підкреслює її важливість як міжрегіональної зони в межах Східного Полісся.

Ця ключова територія належить до Чернігівсько-Новгород-Сіверського (Східнополіського) геоботанічного округу, що охоплює частину Українського Полісся на схід від Дніпра до кордону з російською федерацією. Округ вирізняється значним рівнем залісненості (35–40%) та вагомою участю у формуванні рослинного покриву заплавлених лук. Переважають типи лісів – це дубово-соснові та соснові угруповання. Найбільші площі займають типові, торф'янисті та болотисті луки, а також осокові евтрофні болота. В межах цього округу виділяють вісім геоботанічних районів. Рослинність округу демонструє вплив Лісостепу, причому межа між ліською та лісостеповою зонами на лівобережній частині Київського Полісся є невиразною (Концепція ..., 2004).

Заказники Київської області характеризуються найбільшою кількістю – 108 шт. або 45,4% від загальної кількості природоохоронних територій регіону.

Так, ландшафтні заказники складають 39,8% від загальної кількості, ботанічні – 19,4%, лісові та гідрологічні по 14,8%, орнітологічні – 8%, загальнозоологічні та іхтіологічні по 1,85%. Частка пам'яток природи становить 38,2% або 91 шт. Переважають ботанічні пам'ятки природи – 85,5%, комплексні – 6,7%, геологічні – 5,5% та гідрологічні – 4,4%. Аналіз наступних категорій свідчить, що частка наявності для заповідних урочищ становить – 6,7%, для парків-пам'яток садово-паркового мистецтва – 6,3%, для регіональних ландшафтних парків – 1,68% та 0,4% для дендрологічних парків.

Станом на сьогодні, на території Київської області розташовано 247 природно-заповідних територій та об'єктів, об'єднаних загальною площею 292,7 тис. гектарів. Ця площа складає 10,41% від усієї території області (табл. 1).

Для реалізації державної політики в галузі заповідної справи на Київщині та забезпечення ефективної охорони природно-заповідних територій розроблена Програма охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів Київської області на період 2019–2022 років. Програма спрямована на захист біорізноманіття, збереження унікальних природних комплексів і ландшафтної різноманітності регіону, враховуючи екологічну ситуацію та потребу в посиленні охорони цінних територій.

Зокрема, у 2021 році в рамках програми було виконано комплекс заходів, спрямова-

них на покращення інфраструктури природоохоронних об'єктів. Було встановлено 18 охоронних знаків на дев'яти об'єктах природно-заповідного фонду місцевого значення, що дозволяє чітко окреслити межі цих територій і попередити несанкціоноване використання ресурсів. Крім того, розроблено шість проєктів землеустрою для визначення меж територій природно-заповідного фонду на загальній площі 4,5 тисячі гектарів, що дає змогу посилити контроль і сприяти збереженню біорізноманіття на цих територіях.

Особливу увагу приділено збереженню унікальних природних об'єктів, як-от парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва «Зелена брама». Було створено проєкт утримання та організації цього парку, що сприяє його розвитку як місця для рекреації та збереження природного середовища. Важливим досягненням також є випуск популярного атласу територій та об'єктів ПЗФ Київщини, який не лише інформує про цінні природні об'єкти, але й підвищує екологічну свідомість населення, сприяє залученню громадськості до питання збереження природи регіону.

Департамент екології та природних ресурсів Київської обласної державної адміністрації активно працює над збільшенням площі природно-заповідного фонду. Розробка нових природоохоронних територій та об'єктів дає можливість не лише зберегти природні ландшафти, але й забезпечити сталий розвиток, враховуючи екологічні потреби Київщини. Створення нових об'єктів ПЗФ сприяє збільшенню частки природоохоронних земель в області, що позитивно впливає на екосистему регіону та є важливим кроком до досягнення національних цілей охорони довкілля.

Науковці наголошують на необхідності комплексного підходу до охорони природи, який включає не лише розширення заповідних територій, але й удосконалення підходів до їхнього менеджменту та інтеграції в національну екологічну мережу. Вчені зазначають, що основою успішної стратегії в цьому напрямку має бути системний моніторинг і регулярний аналіз екологічного стану територій, що дозволяє оцінити ефективність впроваджених заходів та вчасно виявити загрози для біорізноманіття (Кравченко, 2017).

На думку багатьох дослідників, ключова роль природно-заповідних об'єктів полягає в збереженні біорізноманіття та регу-

Таблиця 1

Структура та динаміка природно-заповідного фонду Київської області

Категорії територій та об'єктів ПЗФ		Роки				
		2018	2019	2020	2021	2022
Біосферні заповідники	Кількість, од.	1	1	1	1	1
	Площа, га	226964,7	226964,7	226964,7	226964,7	226964,7
Національні природні парки	Кількість, од.	2	2	2	2	2
	Площа, га	17206,7	17206,7	17206,7	17206,7	17206,7
Регіональні ландшафтні парки	Кількість, од.	3	4	4	4	4
	Площа, га	5623	5754,5	5754,5	5754,5	5754,5
Заказники місцевого значення	Кількість, од.	86	89	90	92	96
	Площа, га	26416,2	27842,5	28093,0	27999,9	28150,6
Пам'ятки природи загальнодержавного значення	Кількість, од.	2	2	2	2	2
	Площа, га	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0
Пам'ятки природи місцевого значення	Кількість, од.	72	80	85	89	91
	Площа, га	365,6	366,0	366,1	367,2	384,1
Заповідні урочища	Кількість, од.	17	17	17	16	18
	Площа, га	1571,7	1571,7	1571,7	1535,1	1542,1
Дендрологічні парки загальнодержавного значення	Кількість, од.	1	1	1	1	1
	Площа, га	405,8	405,8	405,8	405,8	405,8
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення	Кількість, од.	3	3	3	3	3
	Площа, га	488,5	488,5	488,5	488,5	488,5
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення	Кількість, од.	11	11	11	12	13
	Площа, га	185,8	185,8	185,8	215,8	307,6
Разом	Кількість, од.	214	226	232	238	247
	Площа, га	290726,8	293206,1	293206,1	292439,6	292706,1

люванні кліматичних процесів у регіоні. Дослідження з екологічного менеджменту показують, що природні екосистеми, включаючи ліси та водно-болотні угіддя, мають здатність до саморегуляції, але антропогенний вплив часто призводить до руйнування цих механізмів. Фахівці з екологічної економіки зазначають, що ефективно управління природними ресурсами має базуватися на принципах економічної мотивації та включати механізми екологічного оподаткування або субсидій для бізнесу та громадян, що беруть участь у збереженні навколишнього середовища (Udovychenko, 2017).

У світлі змін клімату та зростаючого антропогенного тиску, що призводять до деградації екосистем, зростає важливість впровадження принципів сталого розвитку у регіональну політику та економічну діяльність. Ефективний захист природних територій не можливий без впровадження міждисциплінарного підходу, де окрім екологів залучаються економісти, соціологи та

фахівці з права. Саме така співпраця дозволить створити комплексну систему управління природно-заповідним фондом, що відповідає сучасним викликам (Сербов, 2021).

Системне та інтегроване управління природно-заповідним фондом є ключовим елементом збереження екологічної стабільності регіону. Завдяки успішній реалізації Програми охорони довкілля на Київщині, можливо значно зміцнити екологічну безпеку, сприяти збереженню біорізноманіття та створити умови для сталого розвитку, які враховують інтереси як природи, так і місцевої громади.

Нерівномірність просторового розподілу об'єктів природно-заповідного фонду частково зумовлена природним районуванням області, що відображає особливості кожного природно-географічного регіону і його значення для збереження біотичної та ландшафтної різноманітності. Однак, важливо зазначити, що території та об'єкти ПЗФ Київської області не завжди відповідають

критеріям регіональної репрезентативності. Це означає, що їх просторову структуру необхідно вдосконалювати для забезпечення більш рівномірного охоплення ключових екосистем.

Зокрема, з 106 об'єктів ПЗФ області значна частка належить до так званих «точкових» об'єктів (наприклад, окремі дерева або геологічні утворення), які, хоча й важливі в контексті культурної чи наукової цінності, не роблять істотного внеску у збереження біорізноманіття або ландшафтної різноманітності. Такі об'єкти, навіть не займаючи значну площу, можуть створювати «кількісний фон», що впливає на загальну оцінку функціональності ПЗФ у контексті регіональної екомережі, але не завжди позитивно.

Висновки

Природно-заповідний фонд Київської області є незбалансованим щодо представлення зональних біотопів, зокрема степові біотопи охоплюють лише незначну частину об'єктів ПЗФ, що не відповідає природній зональності регіону. Основну частину територій ПЗФ займають ліси, тоді як сте-

пові ландшафти представлені мінімально, що свідчить про відсутність стратегічного підходу до розбудови заповідного фонду. Наявні об'єкти ПЗФ, попри їх вагоме значення, не повною мірою репрезентують різноманітність природних зон області, потребуючи системного розширення та оптимізації.

Розвиток та розширення природно-заповідного фонду Київщини вимагає цілеспрямованих заходів, серед яких створення нових заповідних територій і об'єктів із врахуванням природно-географічних особливостей регіону. Важливим є проведення систематичних досліджень для оцінки стану біорізноманіття, ландшафтів та екосистем області, що дозволить виявити території, які потребують охорони. Особливе значення має створення та розвиток екологічних коридорів, які забезпечують зв'язок між заповідними зонами, сприяючи міграції видів та збереженню генетичного різноманіття. Це покращує життєздатність популяцій і стійкість екосистем, що особливо важливо для адаптації до кліматичних і антропогенних змін.

Список використаної літератури

Ващишин М. Відновлювані території у складі національної екомережі. *Екологічне право*. 2020. № 8. С. 120–125. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.8.19>.

Горошкова Л.А., Хлобистов Є.В., Трофимчук В.О. Взаємозв'язок економічного зростання та асиміляційного потенціалу довкілля у забезпеченні сталого розвитку національного господарства. *Управління проектами та розвиток виробництва*. 2019. № 1 (69). С. 24–37.

Екологічний паспорт Київської області 2022 рік [Електронний ресурс]. URL: <https://mepr.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/Ekologichnyj-pasport-Kyivvska-oblast.pdf> (дата звернення 10.10.2024).

Закон України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (дата звернення 10.10.2024).

Закон України «Про природно-заповідний фонд України» [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2456-12#Text> (дата звернення 10.10.2024).

Коломійчук В.П., Шиндер О.І. Флора Національного природного парку «Залісся»: монографія. Київ, 2024. 95 с.

Концепція Загальнодержавної програми збереження біорізноманіття на 2005–2025 роки [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/675-2004> (дата звернення 10.10.2024).

Костюшин В.А. Екологічна мережа у Київській області [Електронний ресурс]. URL: <https://pryroda.in.ua/kyiv-region/ekolohichna-merezha-u-kyivskiy-oblasti/> (дата звернення 10.10.2024).

Кравченко О. Правовий режим природно-заповідного фонду України: історія формування, юридичні аспекти та закордонний досвід: посібник. Львів, 2017. 92 с.

Про екологічну мережу України: Закон України №1864 від 24.06.2004. [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15> (дата звернення 10.10.2024).

Регіональна програма розвитку природно-заповідного фонду Київської області «Київщина заповідна» на 2017–2020 роки (науково-практичний коментар). Київ: UNCG, 2017. 36 с.

Сербов М.Г. Формування соціо-еколого-економічної системи прісноводних ресурсів: регіональні особливості та завдання управління : монографія. Миколаїв, 2021. 356 с.

Теслович М.В., Кричевська Д.А. Історичні та геопросторові аспекти формування екомережі Закарпатської області. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Геологія. Географія. Екологія»*. 2021. Вип. 55. С. 299–317. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2021-55-22>.

Чорнобильський радіаційно-екологічний біосферний заповідник [Електронний ресурс]. URL: <https://www.nationalparks.in.ua/zapovidnyku/biosferni/chornobilskiy/> (дата звернення 10.10.2024).

Udovychenko V.V. Nature reserve fund of the left-bank Ukraine territory as the basis for the region ecological network development. *Ukr. geogr. z.* 2017. P. 38–47 <https://doi.org/10.15407/ugz2017.01.038>.

References

Vashchyshyn, M. (2020). Vidnovliuvalni terytorii u skladi natsionalnoi ekomerezhi [Restored Territories in the Structure of the National Ecological Network]. *Ekologichne Pravo [Ecological Law]*, 8, 120–125. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.8.19> [in Ukrainian].

Goroshkova, L.A., Khlobystov, Y.V., & Trofymchuk, V.O. (2019). Vzayemozviazok ekonomichnoho zrostannia ta asymiliatsiinoho potentsialu dovkillia u zabezpechenni staloho rozvytku natsionalnoho gospodarstva [Interrelation of Economic Growth and Environmental Assimilative Potential in Ensuring Sustainable Development of the National Economy]. *Upravlinnia proektamy ta rozvytok vyrobnytstva [Project Management and Production Development]*, 1 (69), 24–37 [in Ukrainian].

Ekolohichniy pasport Kyivskoi oblasti 2022 rik [Ecological Passport of Kyiv Region 2022]. [Electronic resource] URL: <https://mepr.gov.ua/wp-content/uploads/2023/04/Ekolohichnij-pasport-Kyyivska-oblast.pdf> (access date 10.10.2024) [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy «Pro osnovni zasady (stratehiiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2030 roku» [Law of Ukraine «On the Fundamental Principles (Strategy) of State Environmental Policy of Ukraine until 2030»]. [Electronic resource] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text> (access date 10.10.2024) [in Ukrainian].

Zakon Ukrainy «Pro pryrodno-zapovidnyi fond Ukrainy» [Law of Ukraine «On the Natural Reserve Fund of Ukraine»]. [Electronic resource] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2456-12#Text> (access date 10.10.2024) [in Ukrainian].

Kolomiichuk, V.P., & Shynder, O.I. (2024). Flora Natsionalnoho pryrodnoho parku «Zalissia»: monohrafiia [Flora of the National Natural Park «Zalissia» : Monograph]. Kyiv, 95 pp [in Ukrainian].

Kontseptsiia Zahalnodержавnoi prohramy zberezhenntia bioriznomanittia na 2005–2025 roky [Concept of the Nationwide Program for the Conservation of Biodiversity for 2005–2025]. [Electronic resource] URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/675-2004> (access date 10.10.2024) [in Ukrainian].

Kostyushyn, V.A. Ekolohichna merezha u Kyivskii oblasti [Ecological Network in Kyiv Region]. [Electronic resource] URL: <https://pryroda.in.ua/kyiv-region/ekolohichna-merezha-u-kyivskiy-oblasti/> (access date 10.10.2024) [in Ukrainian].

Kravchenko, O. (2017). Pravovyi rezhym pryrodno-zapovidnoho fondu Ukrainy: istoriia formuvannia, yurydychni aspekty ta zakordonnyi dosvid: posibnyk [Legal Regime of the Natural Reserve Fund of Ukraine: History of Formation, Legal Aspects, and Foreign Experience: A Guide]. Lviv, 92 p. [in Ukrainian].

Pro ekolohichnu merezhu Ukrainy: Zakon Ukrainy No1864 vid 24.06.2004 [On the Ecological Network of Ukraine: Law of Ukraine No.1864 from June 24, 2004]. [Electronic resource] URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1864-15> (access date 10.10.2024) [in Ukrainian].

Rehionalna prohrama rozvytku pryrodno-zapovidnoho fondu Kyivskoi oblasti «Kyivshchyna zapovidna» na 2017–2020 roky (naukovo-praktychnyi komentar) [Regional Program for the Development of the Nature Reserve Fund of Kyiv Region «Kyiv Protected» for 2017–2020 (Scientific-Practical Commentary)]. Kyiv: UNCG, 2017. 36 pp [in Ukrainian].

Serbov, M.H. (2021). Formuvannia sotsio-ekoloho-ekonomichnoi systemy prisnovodnykh resursiv: rehionalni osoblyvosti ta zavdannia upravlinnia : monohrafiia [Formation of the Socio-Ecological-Economic System of Freshwater Resources: Regional Features and Management Tasks : Monograph]. Mykolaiv, 356 p. [in Ukrainian].

Teslovych, M.V., & Krychevska, D.A. (2021). Istorychni ta heohrafichni aspekty formuvannia ekomerezhi Zakarpatskoi oblasti [Historical and Geospatial Aspects of the Formation of the Ecological Network of Zakarpattia Region]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seria «Heolohiya. Heohrafiya. Ekolohiya» [Bulletin of Kharkiv National N. Karazin Kharkiv National University. Series «Geology. Geography. Ecology»*, 55, 299–317. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2021-55-22> [in Ukrainian].

Chornobylskiy radiatsiino-ekolohichnyi biosfernyi zapovidnyk [Chornobyl Radiation and Ecological Biosphere Reserve]. [Electronic resource] URL: <https://www.nationalparks.in.ua/zapovidnyky/biosferni/chornobilskiy/> (access date 10.10.2024) [in Ukrainian].

Udovychenko, V.V. (2017). Nature reserve fund of the left-bank Ukraine territory as the basis for the region ecological network development. *Ukr. geogr. z.*, 38–47. <https://doi.org/10.15407/ugz2017.01.038> [in English].

Отримано: 18.10.2024

Прийнято: 18.11.2024